

Anna Rogacka-Łukasik

Sprawozdanie z seminarium naukowego Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, Sosnowiec, 17 marca 2015 r.

Roczniki Administracji i Prawa 15/1, 331-334

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Sprawozdanie z seminarium naukowego Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa, Sosnowiec, 17 marca 2015 r.

17 marca 2015 r. w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu odbyło się seminarium naukowe, zatytułowane „Stosowanie prawa w praktyce”, zorganizowane przez Instytut Administracji i Prawa Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu wraz ze Stowarzyszeniem Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes” oraz Kołem Naukowym Studentów Prawa Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu „Prawo w praktyce”.

Władze uczelni oraz przybyłych gości przywitała dyrektor Instytutu Administracji i Prawa Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu dr Anna Rogacka-Łukasik. Uroczystego otwarcia seminarium dokonali kolejno: prof. ndzw. dr Maria Zrałek – dziekan Wydziału Nauk Humanistycznych oraz Wydziału Administracji i Zarządzania Wyższej Szkoły Humanitas, dr Maciej Borski – prodziekan Wydziału Administracji i Zarządzania Wyższej Szkoły Humanitas. Otwierając seminarium, prof. M. Zrałek podkreśliła ważność tematyki seminarium i wskazała, iż aktualnie mamy do czynienia z tzw. inflacją prawa, czyli negatywnym zjawiskiem w procesie legislacji. Objawami tego zjawiska jest duża niespójność, tworzenie nadmiernej ilości aktów prawnych (w tym zbyt częste ich nowelizacje), tworzenie prawa w pośpiechu, niesfunkcjonowanie zasady *lex retro non agit*, która działa głównie na gruncie przepisów prawa podatkowego. Zwróciła również uwagę na to, że zła ocena sposobu stosowania prawa niesie negatywne skutki społeczne. Zadając podstawowe pytania: jak prawo stosować?, czym jest stosowanie prawa?, kto jest jego adresatem?, czy stosowanie prawa to tylko działanie sądu?, czy wykładnia prawnicza może gubić poczucie sprawiedliwości? – wyraziła nadzieję, że podczas seminarium zostaną udzielone na nie odpowiedzi. Słowo wstępne wygłosił prof. ndzw. dr Bolesław Ćwiertniak – wiceprezes Zarządu Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes” i profesor w Wyższej Szkole Humanitas w Sosnowcu, który po przywitaniu gości i przedstawieniu porządku obrad seminarium wyraził nadzieję, że inicjatywa dotycząca szeroko rozumianej tematyki stosowania prawa w praktyce będzie kontynuowana.

W części merytorycznej seminarium zostały wygłoszone łącznie cztery referaty. Pierwszy, pt. „Podejmowanie decyzji w drodze mediacji i ich wpływ na stosowanie prawa”, wygłosiła dr Anna Kalisz z Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu. Wprowadzając w problematykę referatu, swoje wystąpienie rozpoczęła od krótkiego zdefiniowania pojmowania prawa ze szczególnym zaakcentowaniem funkcji komunikacyjnej prawa. Ogromną rolę spełnia tutaj język prawa, który powinien być precyzyjny, zwięzły. Poprawna komunikacja to taka, która spełnia zamierzone funkcje. Natomiast rezultatem komunikacji może być zrozumienie, porozumienie lub niezrozumienie. Następnie poddała analizie kwestie związane ze stosowaniem prawa. Zwróciła uwagę na fakt, że sytuacje sporne mogą być rozstrzygane dwojako – w formie rozstrzygnięć (proces sądowy) lub w drodze rozwiązania sporu (mediacja). Tę ostatnią formę charakteryzuje to, że decyzje są wypracowywane przez uczestników w granicach prawa, a nie na podstawie pra-

wa. Podkreśliła jednocześnie, że mediacja nie jest formą rozstrzygnięć konkurencyjną dla postępowania sądowego, ale ją wspomagającą. Nie należy jej też utożsamiać z wymierzaniem sprawiedliwości, ale raczej z ustalaniem rozwiązania sporu akceptowalnego dla stron konfliktu. Następnie przedstawiła model mediacji. Pierwszym jego etapem jest identyfikacja konfliktu, zarówno podmiotowa, jak i przedmiotowa. Kolejny to ustalenie przestrzeni porozumienia, w którym określa się, jak porozumienie możemy znaleźć. Etap trzeci to subsumcja mediacyjna, czyli osiągnięcie konkretnego rozwiązania. W ostatnim czwartym etapie mediacji ma ono być spisane w formie ugody przez właściwy organ. Wystąpienie prelegentka zakończyła stwierdzeniem: mediacja jest elementem wymiaru sprawiedliwości, uzupełnia orzeczenie sądowe o istotny dla stron konfliktu aspekt jego akceptowalności. Tym samym daje elastyczność w stosowaniu prawa.

W dalszej kolejności głos zabrała dr Anna Rogacka-Łukasik, która przedstawiła wystąpienie pt. „Umowy nienazwane a stosowanie prawa”. Na wstępie podkreśliła, iż tematyka prawna umów zajmuje w doktrynie prawa cywilnego czołowe miejsce, a klasyczna teoria umów ukształtowała się pod wpływem liberalnego nurtu w XVIII i XIX w., znajdując wyraz w wielkich ówczesnych kodyfikacjach. Głównym przedmiotem zainteresowania uczyniła kwestię metodologii stosowania prawa w odniesieniu do kategorii umów nienazwanych. W celu dokonania wspomnianego zabiegu konieczne stało się w pierwszej kolejności przedstawienie istoty samej umowy, której definicji nie zawierają przepisy Kodeksu cywilnego¹. Z uwagi na to, że w procesie definiowania umowy nienazwanej przedmiotem, ze względu na który jest dokonywany wybór cech tej umowy, jest umowa nazwana, poddała analizie pojęcie umowy nazwanej. Po zapoznaniu się z istotą umów nazwanych przeszła do omówienia niedookreślonego pojęcia umowy nienazwanej, której dopuszczalność zawarcia w polskim porządku prawnym wynika z art. 353¹ Kodeksu cywilnego, przepisu, w którym ustawodawca ukształtował zasadę swobody umów. Zasada ta *expressis verbis* została wyrażona w tzw. noweli lipcowej do Kodeksu cywilnego i obowiązuje od 1 października 1990 r. Wskazała, iż dokonanie właściwej kwalifikacji danej umowy ma ogromny wpływ na właściwe stosowanie prawa przez sądy. Po wyjaśnieniu pojęcia stosowania prawa, rozumianego jako proces decyzyjny, wyróżniła i szeroko omówiła jego etapy w odniesieniu do umów nienazwanych. Podsumowując, zauważyła, że chociaż od zaprezentowanej metodologii stosowania prawa w odniesieniu do kategorii umów nienazwanych mogą pojawiać się odstępstwa, to niewątpliwie stanowi ona bogate źródło informacji i niejako kanon postępowania w przypadku umów nienazwanych, których roli nie możemy nie doceniać.

Kolejny z referatów, pt. „Aspekty problemowe stosowania praw cudzoziemców”, zaprezentowała studentka Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu Viktoriya Sadova. W pierwszej kolejności mocno zaakcentowała, iż wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Instrumenty prawne mają zapewnić migrantom sprawiedliwość, chroniąc ich godność, zwalczając dyskryminację i dawać możliwość

¹ Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, tekst jedn. Dz.U. z 2014 r., poz. 121.

ubiegania się o azyl. Każde państwo musi sprawdzić, czy jego porządek prawny zdaje egzamin w przypadku migracji, czy wymiar sprawiedliwości i władza umożliwiają solidaryzowanie się z migrantami – zgodnie z nakazem zapewnienia sprawiedliwości. Prawa człowieka mogą mieć zastosowanie do migrantów na poziomie międzynarodowym, ponadnarodowym i krajowym. Wskazała, iż w RP sytuacja na obecnym rynku pracy oraz analiza systemu prawnego w obszarze problematyki migracji wskazuje pilną potrzebę uproszczenia obowiązujących przepisów oraz odformalizowania niektórych procedur, szczególnie dla cudzoziemców przebywających już w Polsce, którzy nie naruszają prawa polskiego, nie stanowią zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, a ich pobyt nie wiąże się z obciążeniami dla systemu pomocy społecznej. Zdaniem referentki przykładem pozytywnego kroku w tym kierunku jest przyjęcie nowej ustawy z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach². Na koniec wypowiedzi zwróciła uwagę, iż każdy, a zatem także i cudzoziemcy, których prawa lub wolności zostały naruszone w wyniku działania bądź zaniechania polskich organów, ma prawo zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich, co zapewnić powinno prawidłową ochronę podstawowych praw i wolności osób nieposiadających polskiego obywatelstwa.

Ostatni z prelegentów Viktor Sadovy, student Prawa Lwowskiej Politechniki, przedstawił wystąpienie pt. „Wprowadzenie demokratycznych zasad na Ukrainie na przykładzie systemu prawnego Unii Europejskiej”. Prelegent wskazał, iż Ukraina zaczęła tworzyć własną politykę zagraniczną od czasu ogłoszenia niepodległości. Geopolityczne położenie i wewnętrzne czynniki polityczne doprowadziły do strategii rozwoju polityki zagranicznej Ukrainy, która powinna koncentrować się zarówno na Zachodzie, jak i na Wschodzie. Jedną z dróg polityki zagranicznej państwa ukraińskiego jest droga do Unii Europejskiej. Dlatego też wyraźnie podkreślił, że integracja europejska jest jednym z głównych kierunków polityki zagranicznej Ukrainy. Europejska integracja jest dość skomplikowanym procesem politycznym, gospodarczym i społeczno-kulturalnym, mającym na celu kompleksowe zbliżenie europejskiego subkontynentu. Na proces integracji składa się wdrożenie europejskich norm i standardów w edukacji, nauce i technologii, rozpowszechnianie własnych osiągnięć kulturalnych, naukowych i technologicznych w Unii Europejskiej. Na zakończenie wskazał, iż rozwój Ukrainy został określony w ogólnym kontekście integracji europejskiej, ze szczególnym uwzględnieniem podstawowych wartości kultury światowej: praw człowieka, liberalizacji, swobody przemieszczania się, wolności edukacji na wszystkich poziomach, oraz innych wartości, które są istotnymi atrybutami społeczeństwa demokratycznego.

Gościem honorowym seminarium był prof. dr hab. Paweł Chmielnicki (Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie), Prezes Zarządu Stowarzyszenia Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes”, który przedstawił ideę Stowarzyszenia. Wskazał, że celami naukowymi Stowarzyszenia jest ustalenie treści norm, jakimi posługuje się człowiek. Kluczowe znaczenie ma próba zrozumienia roli poszczególnych norm prawnych. Przed-

² Ustawa z 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, Dz.U. poz. 1650, ze zm.

stawił również efekty pracy badawczej Stowarzyszenia, podając kilka przykładowych schematów pracy, np. nabycie lokalu lub domu od dewelopera (podstawowe etapy) – efektem tego schematu jest prawidłowe zrozumienie odpowiedniej regulacji prawnej. Inny schemat obrazował nabór na stanowisko w administracji publicznej. W swojej pracy badawczej Stowarzyszenie wykazuje podejście poznawcze – ludzie nie działają zgodnie z normami prawnymi, posługują się bowiem sposobem działania. To tylko prawnicy posługują się kodem – co jest legalne, co nielegalne, natomiast pozostali ludzie kodem – co jest efektywne, co nie jest efektywne. Prawo będzie zawsze zbiorem bodźców, które stymulują podejmowanie pewnych decyzji, a prawo zrozumiemy, gdy zrozumiemy normę. Na koniec wystąpienia prof. Chmielnicki przedstawił plany Stowarzyszenia na najbliższy czas.

Seminarium zakończyła dyrektor Instytut Administracji i Prawa słowami, iż to seminarium, jako druga już tego rodzaju inicjatywa, było nie tylko inspirującym doświadczeniem, ale również okazją do wymiany doświadczeń naukowych i praktycznych, związanych z tematem stosowania prawa w praktyce. Wyraziła również nadzieję, że powyższa inicjatywa będzie kontynuowana przez Instytut Administracji i Prawa WSH we współpracy ze Stowarzyszeniem Badań nad Źródłami i Funkcjami Prawa „Fontes” oraz Kołem Naukowym Studentów Prawa WSH „Prawo w praktyce”.

Anna Rogacka-Łukasik